

ความคิดเห็นของประชาชนต่อการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งตามหลักค่าเสียหาย
เชิงลงโทษในปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชน กรณีศึกษาองค์การบริหาร
ส่วนตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี

INVESTIGATE THE PEOPLE'S PERSPECTIVES ON THE ASSESSMENT OF CIVIL
DAMAGES BASED ON THE PRINCIPLE OF EXEMPLARY DAMAGES ABOUT
THE POLLUTION PROBLEM FROM THE MUNICIPAL SOLID WASTE:
A CASE STUDY OF TADTHONG SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION, SRI THAT DISTRICT, UDON THANI PROVINCE.

ธรรมเนียบ แก้วหอมคำ*

Turnneab Kaewhomkam

สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Office of General Education, Udon Thani Rajabhat University.

Received: 22 April 2021

Accepted: 16 September 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งตามหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษในปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี เพื่อได้ข้อมูลและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของชุมชน และของประเทศต่อไป โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง เชิงปริมาณ คือ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 380 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่าง เชิงคุณภาพ ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์รายบุคคลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 14 คน เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า

* ผู้ประสานงาน: ธรรมเนียบ แก้วหอมคำ

อีเมล: Peakpril12102550@gmail.com

ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดให้มีค่าเสียหายทางแพ่งตามหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษในปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชนโดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ระหว่าง 2.50-2.71 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนั้นเห็นด้วยกับการกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษจ่ายค่าเสียหายเพิ่มเติมจากความเสียหายที่ได้เกิดขึ้นจริง เพื่อให้บุคคลผู้ก่อมลพิษนั้นได้ตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.71 ($SD=0.62$) และเห็นด้วยกับการกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายค่าเสียหาย ควรคำนึงถึงการกระทำของผู้นั้นด้วยว่า ได้มีการพยายามเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วหรือไม่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.50 ($SD=0.81$) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการสัมภาษณ์ที่ให้ความเห็นควรกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษชดใช้ค่าเสียหายให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความเสียหายนั้นได้เกิดจากความง่ายและความเห็นแก่ตัวจนก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม ผู้ก่อมลพิษจะได้คิดก่อนที่จะก่อให้เกิดมลพิษ และเกิดความตระหนักต่อผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกของผู้ก่อมลพิษตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

คำสำคัญ: ค่าเสียหายเชิงลงโทษ, ความคิดเห็นของประชาชน, มลพิษ, ขยะมูลฝอยชุมชน

Abstract

The purpose of this study was to investigate the people's perspectives on the assessment of civil damages based on the principle of exemplary damages in the pollution problem from the municipal solid waste: A case study of Tadthong Subdistrict Administrative Organization, Sri That District, Udon Thani Province, and to obtain the data and guidelines for the law amendment of those relevant to the environment in the community and the country afterward. This study was a mixed methods approach: qualitative and quantitative research design. For the quantitative data, it consisted of 380 people dwelling in Tadthong Subdistrict Administrative Organization, Sri That District, Udon Thani Province. The obtained data were collected by employing a questionnaire. For the qualitative data, using a purposive Sampling the semi-structured interview form was employed to fourteen key informants. The

results of the study revealed that most people dwelling in Tadthong Subdistrict Administrative Organization, Sri That District, Udon Thani Province agreed with the assessment of civil damages based on the principle of exemplary damages in the pollution problem from the municipal solid waste with the average between 2.50-2.71. The data were arranged by the descending means as follows. People agreed that the polluter was imposed to pay for additional damages from the occurred damages in order to evoke the polluter's awareness of the environmental impacts with the mean 2.71, (SD=0.62), and that the designation of which the polluter paid for the damage should take the actions into consideration whether he or she has attempted to heal the occurred damage or not with the mean 2.50, (SD=0.81). These quantitative data conformed to the data from the interview. People supposed that the polluter should reimburse the damages more and more since those damages had been derived from his or her thoughtlessness and selfishness, and brought about the social impacts. That was to say that the polluter had to consider its impacts before clouding the pollution, and be aware of the impacts in the future. In addition, it might encourage the polluter's conscience about the environmental impacts.

Keywords: exemplary damages, people's perspectives, pollution, municipal solid waste

บทนำ

ปัจจุบันขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญและเป็นวาระแห่งชาตินับวันยิ่งจะเพิ่มพูนรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องจากพฤติกรรมการอุปโภค บริโภคของมนุษย์ได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตเป็นอย่างมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ ได้แก่ การเกิดมลพิษทางดิน มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดปัญหาด้านสาธารณสุข ซึ่งถือเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกลิ่นเหม็น หรือเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์นำโรคต่างๆ รวมทั้งเกิดสภาพภูมิทัศน์ที่ไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดความรำคาญแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับโลก (กรมควบคุมมลพิษ, 2564)

แม้ว่าในปัจจุบันจะได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยหลายฉบับออกใช้บังคับแล้วก็ตาม อาทิเช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 แต่มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวยังไม่สามารถให้การเยียวยาหรือให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นจากขยะมูลฝอยได้เท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายหลักอย่างเช่นพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มุ่งเพียงแต่ให้ความคุ้มครองดูแลและจัดการสิ่งแวดล้อมเท่านั้น ในส่วนของค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากมลพิษนั้น ได้กล่าวถึงเฉพาะค่าเสียหายที่รัฐต้องจ่ายไปในการขจัดมลพิษเท่านั้น ส่วนค่าเสียหายในส่วนอื่นไม่ได้กำหนดเอาไว้ จึงต้องอาศัยกฎหมายอื่นอย่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเรื่องของการทำละเมิดมาเป็นฐานในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่กฎหมายละเมิดมีความมุ่งหมายเพียงเพื่อให้ผู้ละเมิดกลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนหนึ่งไม่มีการทำละเมิดเกิดขึ้นเท่านั้น เป็นผลให้ผู้ได้รับความเสียหายจากมลพิษอาจจะได้รับการชดเชยค่าเสียหายเพียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะไม่เกินไปกว่าค่าเสียหายที่แท้จริง (กุลวดี กิตติคุณการ, 2560) และในส่วนของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 ได้ให้อำนาจองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นออกข้อกำหนดเปรียบเทียบปรับกับผู้ก่อให้เกิดปัญหาทางสาธารณสุขที่กระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน แต่อัตราโทษตามกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดอัตราโทษไว้ค่อนข้างน้อย

เป็นผลให้ตัวผู้กระทำความผิดยังไม่มีความกลัวและหลบจำกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก จึงเห็นได้ว่ามาตรการทางกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการให้ความคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และไม่สามารถทำให้ประชาชนอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีได้ตามสิทธิที่มีตามรัฐธรรมนูญและที่สำคัญไม่สามารถเยียวยาได้เท่าที่ควร (มณิศรา เทพหัสติน ณ อยุธยา, 2553)

ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีข้อจำกัดบางประการตามกฎหมายที่มีอยู่จึงทำให้ไม่สามารถเยียวยา และให้ความคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากมลพิษจากขยะมูลฝอยได้เท่าที่ควรและเหมาะสม โดยเฉพาะเรื่องการฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ก่อให้เกิดผลเสียหายหรือก่อให้เกิดมลพิษ อันส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ผู้ก่อให้เกิดมลพิษจะต้องรับผิดชอบพ่วงที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (บัญชา วิทยานันท์ และ รัฐชาติ สำฤทธิ์นอก, 2558) ค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นอีกมาตรการหนึ่งที่ได้กำหนดค่าเสียหายให้ผู้ก่อมลพิษต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนเองนอกเหนือไปจากการกำหนดค่าเสียหายประการอื่นโดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว เช็ดหลบไม่กล้ากลับมากระทำความผิดซ้ำอีก และเป็นการป้องปรามบุคคลอื่นไม่ให้เอาเป็นเยี่ยงอย่าง (ปริญญาวัน ชมเสวก, 2550)

นอกจากข้อจำกัดของกฎหมายบางประการดังกล่าวมาแล้ว การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหามลพิษซึ่งอยู่ในพื้นที่โดยตรง ย่อมสะท้อนให้เห็นปัญหาที่แท้จริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตนได้ดีกว่า ทั้งนี้เสียงของคนในพื้นที่ย่อมชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงทั้งผลกระทบจากปัญหามลพิษและจากการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ ดังนั้น การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจึงเป็นส่วนสำคัญ ทั้งนี้เพื่อนำมาซึ่งการแก้ไขปรับปรุงบนพื้นฐานของข้อมูลที่ครบถ้วนและรอบด้าน และแก้ไขปัญหาได้ครบถ้วน ความคิดเห็นของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบและถูกบังคับตามกฎหมายย่อมถือเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนให้เห็นปัญหาอย่างแท้จริง (สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, 2557) ซึ่งจะเห็นได้ว่าความคิดเห็นของประชาชนถือเป็นส่วนสำคัญที่ต้องนำมารับฟังเพื่อนำมาสู่แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในด้านนั้นให้เหมาะสมและบังคับใช้ได้ตรงกับปัญหาอย่างแท้จริง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งตามหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษในปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งปัจจุบันมี 11 หมู่บ้าน ประชากร 1,506 หลังคาเรือน 6,054 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลตาดทอง, 2561) และประสบปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชน ซึ่งข้อมูลในครั้งนี้นำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็น

แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในเรื่องการกำหนดค่าเสียหายจากมลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งตามหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษในปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดทอง อำเภอสรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งตามหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษในปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดทอง อำเภอสรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดทอง อำเภอสรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 380 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากประชากรทั้งหมด จำนวน 6,054 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร TARO YAMANE (Yamane, 1973) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน เพื่อเป็นการชดเชยแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์จึงทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 380 คน ข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 คน ประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดทองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและสิ่งแวดล้อม และเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 1 ฉบับ

1) แบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนต่อการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งตามหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษในปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งตามหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษในปัญหาหมอลพินจากขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน 13 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

แบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย (วรรณวิมล เมฆวิมล, 2555) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน (IOC) ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามความคิดเห็นกับเนื้อหาสาระสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ได้จริง โดยแบบประเมินดังกล่าว มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 ถือว่าแบบสอบถามความคิดเห็นมีความสอดคล้องตามเนื้อหา

2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งต้องการความยืดหยุ่นของข้อประเด็นคำถามเพื่อการเก็บข้อมูลครอบคลุมประเด็นศึกษาอย่างครบถ้วน ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับผลจากการบังคับใช้กฎหมาย ความเสียหายที่ผู้ก่อมลพิษควรจะต้องชดใช้จากปัญหาขยะมูลฝอยชุมชน และหน้าที่ในการรับผิดชอบดูแลปัญหาหมอลพินที่เกิดจากจากขยะมูลฝอยชุมชน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งตามหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษในปัญหาหมอลพินจากขยะมูลฝอยชุมชน มีขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากหน่วยงานสำนักการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อนำไปประกอบการขออนุญาตเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล

3) ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวและแบบสอบถามถึงองค์การบริหารส่วนตำบลตาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล หลังจากนั้นได้เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเองพร้อมด้วยผู้ช่วยวิจัยในการเก็บแบบสอบถามประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

4) แบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยประสานงาน นัடன் เวลาการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลตาดทองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและสิ่งแวดล้อม และเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และได้บันทึกผลการสัมภาษณ์ลงในแบบบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาตรวจคำตอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) วิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย ส่วนคำถามปลายเปิดข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามใช้วิธีการสรุปความ

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยจะนำข้อมูลต่างๆที่ได้จากการสัมภาษณ์ และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ มาวิเคราะห์ แล้วนำมาเขียนวิเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทั้งหมดจากข้อมูล และสรุปข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 14 คน ใช้แนวทางคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลจากการบังคับใช้กฎหมาย ความเสียหายที่ผู้ก่อมลพิษควรจะต้องชดใช้จากปัญหาขยะมูลฝอยชุมชน และหน้าที่ในการรับผิดชอบดูแลปัญหามลพิษที่เกิดจากจากขยะมูลฝอยชุมชน ทั้งนี้ เพื่อนำความเห็นดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในเรื่องการกำหนดค่าเสียหายจากปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชนเพื่อสะท้อนความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และประเทศต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งตามหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษในปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชน กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลตลาดทอง อำเภอสรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งตามหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษในปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลตาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี

ข้อ	การกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งตามหลัก ค่าเสียหายเชิงลงโทษ	N = 380		ระดับความคิดเห็น
		$\bar{X}$	SD.	
1	ควรมีการกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษจ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายต่อสุขภาพ เช่น ค่ารักษาพยาบาลเนื่องจากเจ็บป่วยเรื้อรัง ค่าขาดประโยชน์กรณีไม่สามารถประกอบการทำงานได้ โดยกำหนดให้จ่ายเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 2 เท่าของค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายไปจริง	2.55	0.74	มาก
2	ควรมีการกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษจ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายต่อชีวิต เช่น ค่าใช้จ่ายในการจัดการงานศพ โดยกำหนดให้จ่ายเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 2 เท่าของค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายไปจริง	2.67	0.66	มาก
3	เนื่องจากอาการเจ็บป่วยจากมลพิษจากขยะมูลฝอยไม่ได้ปรากฏอาการให้เห็นในทันทีควรกำหนดระยะเวลาตามกฎหมายให้เรียกร้องค่าเสียหายเอาไว้อย่างน้อย 5 ปี	2.55	0.74	มาก
4	กรณีการทิ้งขยะมูลฝอยลงในที่ดินหรือแหล่งน้ำสาธารณะ และเกิดมลพิษขึ้น เป็นหน้าที่ของผู้ก่อมลพิษรับผิดชอบจ่ายค่าเสียหายให้แก่รัฐ/เจ้าของที่ดิน	2.63	0.72	มาก
5	การกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษจากขยะมูลฝอยเป็นผู้จ่ายค่าเสียหายเนื่องจากบุคคลนั้นเป็นผู้ทิ้งหรือผู้เผายขยะ ควรพิจารณาก่อนว่าบุคคลนั้นได้กระทำโดยเจตนาหรือไม่	2.56	0.77	มาก
6	การกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษจากขยะมูลฝอยเป็นผู้จ่ายค่าเสียหาย ควรคำนึงถึงการกระทำของผู้นั้นด้วยว่า ได้มีการพยายามเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วหรือไม่	2.50	0.81	มาก
7	ในการกำหนดค่าเสียหายจากปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอย โดยให้ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ควรพิจารณาด้วยว่ามีบุคคลอื่นร่วมก่อมลพิษด้วยหรือไม่	2.68	0.78	มาก

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งตามหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษในปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดทอง อำเภอสรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี

ข้อ	การกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งตามหลัก ค่าเสียหายเชิงลงโทษ	N = 380		ระดับความคิดเห็น
		$\bar{X}$	SD.	
8	กรณีเอกชนปล่อยให้ที่ดินของตนเองเป็นที่ทิ้งขยะมูลฝอยซึ่งเป็นต้นตอของมลพิษ ควรกำหนดให้เอกชนที่เป็นเจ้าของที่ดินจ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบโดยไม่ต้องคำนึงว่าได้กระทำโดยเจตนาหรือไม่	2.65	0.68	มาก
9	การกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษจ่ายค่าเสียหายเพิ่มเติมจากความเสียหายที่ได้เกิดขึ้นจริง เพื่อให้บุคคลผู้ก่อมลพิษนั้นได้เข็ดหลาบและตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม	2.71	0.62	มาก
10	การกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายค่าเสียหายให้มากกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เพื่อเป็นการกระตุ้นไม่ให้บุคคลอื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง	2.70	0.65	มาก
11	เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการก่อมลพิษจากขยะมูลฝอยเกิดขึ้นอีก ควรกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษจ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายเพิ่มขึ้นจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เช่น ให้จ่ายค่าเสียหายเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 2 เท่าของความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง	2.69	0.65	มาก
12	ควรให้มีการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม/ด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้พิจารณาประกอบเพื่อกำหนดเป็นค่าเสียหายอันสืบเนื่องมาจากมลพิษจากขยะมูลฝอย	2.62	0.71	มาก
13	หากแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันในด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ ในการกำหนดค่าเสียหายจากปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอย ควรประเมินความเสียหายจากพื้นที่ที่เกิดความเสียหายเป็นหลักเพื่อกำหนดเป็นค่าเสียหาย	2.63	0.72	มาก
เฉลี่ย		2.62	0.71	มาก

จากตาราง พบว่า ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการกำหนดให้มีค่าเสียหายทางแพ่งเชิงลงโทษในปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชนโดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ระหว่าง 2.50-2.71 โดยเรียงตามลำดับ ได้แก่ การกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษจ่ายค่าเสียหายเพิ่มเติมจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้บุคคลผู้ก่อมลพิษนั้นได้เข็ดหลาบและตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.71 ($SD=0.62$) รองลงมา การกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายค่าเสียหายให้มากกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เพื่อเป็นการกระตุ้นไม่ให้เกิดมลพิษอีกเป็นเยี่ยงอย่าง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.70 ($SD=0.65$) รองลงมา ผู้ก่อมลพิษต้องจ่ายค่าเสียหายไม่น้อยกว่า 2 เท่าของความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการก่อมลพิษจากขยะมูลฝอยเกิดขึ้นอีก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.69 ($SD=0.65$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายค่าเสียหาย ควรคำนึงถึงการกระทำของผู้คนด้วยว่า ได้มีการพยายามเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วหรือไม่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.50 ($SD=0.81$)

ในส่วนของการข้อเสนอแนะอื่น ๆ เห็นด้วยหากมีการกำหนดให้จ่ายค่าเสียหายเพิ่มมากขึ้นเพราะคนจะได้ไม่ทิ้งหรือเผาขยะหรือก่อให้เกิดปัญหาจากขยะมูลฝอย หากทำได้จริงย่อมเป็นเรื่องที่ดี

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 14 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ บางส่วนเห็นว่าอัตราโทษของกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับปัญหาจากขยะมูลฝอยมีอัตราโทษไม่รุนแรง โดยเฉพาะโทษของค่าปรับน้อย หากมีการเพิ่มการลงโทษให้มากขึ้นย่อมจะส่งผลดีคนไม่กล้ากระทำความผิด และยังให้ความเห็นในเรื่องความเสียหายที่ผู้ก่อมลพิษควรจะต้องชดเชยว่าควรกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษชดเชยค่าเสียหายให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความเสียหายนั้นได้เกิดจากความมั่งง่ายและความเห็นแก่ตัวจนก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม หากมีการกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษจ่ายค่าเสียหายตามกฎหมายให้มากขึ้นกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เช่น อาจให้จ่ายเพิ่มเป็น 2 หรือ 3 เท่าของความเสียหาย ย่อมเป็นการป้องกันการก่อมลพิษจากขยะมูลฝอย เพราะผู้ก่อมลพิษจะได้คิดก่อนที่จะก่อให้เกิดมลพิษ และเกิดความตระหนักต่อผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกของผู้ก่อมลพิษตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย และกระตุ้นให้เกิดความกลัวในการที่ตนเองต้องมียกจ่ายเพิ่มขึ้นหากกระทำความผิดเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เขาเป็นเยี่ยงอย่างในอนาคต ในส่วนเรื่องหน้าที่ในการรับผิดชอบดูแลปัญหามลพิษที่เกิดจากจากขยะมูลฝอยชุมชน เห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของทุกคนไม่ใช่คนใด

คนหนึ่งหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เพราะถ้าทุกคนช่วยกันสอดส่องดูแลปัญหามลพิษอันส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมย่อมจะไม่เกิดขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่าระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมต่อเรื่องการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งตามหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษในปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตลาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษจ่ายค่าเสียหายเพิ่มเติมจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลผู้ก่อมลพิษนั้นได้เข็ดหลาบและตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม อันเป็นหลักการสำคัญของการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ หรือเรียกอีกอย่างว่าค่าเสียหายเพื่อเป็นเยี่ยงอย่าง ซึ่งได้ถูกกำหนดขึ้นเพิ่มเติมจากค่าเสียหายที่แท้จริง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดให้เกิดความเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดเช่นนั้นอีก หรือผู้ที่มีความคิดหรือพฤติกรรมที่จะกระทำเช่นนั้นได้เกิดความเกรงกลัวและยับยั้งรวมถึงป้องปรามบุคคลอื่นให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำในลักษณะนั้นในอนาคต (ศรinya สิม่า, 2561; ปริญญาวัน ชมเสวก, 2550) นอกจากนั้นยังเห็นด้วยกับการกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายค่าเสียหายให้มากกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เพื่อเป็นการกระตุ้นไม่ให้บุคคลอื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง และเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้มีการก่อมลพิษจากขยะมูลฝอยเกิดซ้ำขึ้นอีก เห็นควรกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษจ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายเพิ่มขึ้นจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เช่น ให้จ่ายค่าเสียหายเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 2 เท่าของความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง สอดคล้องกับข้อมูลการสัมภาษณ์ซึ่งได้ให้ข้อคิดเห็นว่าอัตราโทษของกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับปัญหาจากขยะมูลฝอยมีอัตราโทษไม่รุนแรงโดยเฉพาะโทษของค่าปรับน้อย หากมีการเพิ่มโทษของค่าปรับให้มากขึ้นย่อมจะส่งผลดีเพราะคนจะไม่กล้ากระทำความผิด และยังให้ความเห็นในเรื่องความเสียหายที่ผู้ก่อมลพิษควรจะต้องชดเชยว่าควรกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษชดเชยค่าเสียหายให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความเสียหายนั้นได้เกิดจากความมั่งง่ายและความเห็นแก่ตัวจนก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม หากมีการกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษจ่ายค่าเสียหายตามกฎหมายให้มากขึ้นกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เช่น อาจให้จ่ายเพิ่มเป็น 2 หรือ 3 เท่าของความเสียหาย ย่อมเป็นการป้องกันการก่อมลพิษจากขยะมูลฝอย เพราะผู้ก่อมลพิษจะได้คิดก่อนที่จะก่อให้เกิดมลพิษ และเกิดความตระหนักต่อผลที่จะเกิดขึ้น

ในอนาคต รวมถึงเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกของผู้ก่อมลพิษตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วย และกระตุ้นให้เกิดความกลัวในการที่ตนเองต้องมียกจ่ายเพิ่มขึ้นหากกระทำความผิด และเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เอาเป็นเยี่ยงอย่างในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ พินทุสรศรี (2558) ที่ผลการศึกษา พบว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มาตรา 96 ในมาตรานี้ไม่มีการกล่าวถึงจำนวนเงินที่ ต้องชดใช้ค่าเสียหาย ควรปรับปรุงแก้ไขชี้ชัดค่าสินไหมทดแทนให้ชัดเจน พระราชบัญญัติ รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 23 และมาตรา 57 บัญญัติโทษไว้เพียงแค่โทษปรับหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่น้อยมาก ถ้าเทียบกับปัญหาที่เกิดขึ้น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ในการกำจัดการขยะมูล ฝอย ตามมาตรา 8 และมาตรา 69 ซึ่งในมาตรา 8 ได้ระบุคำว่าร้ายแรงแต่ในบทลงโทษ ปรับ เพียงไม่เกินสองพันบาท และตามพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติกำหนดแผนและ ขั้นตอน การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ควรเพิ่มอำนาจในการได้มา ซึ่งกรรมสิทธิ์ ในอสังหาริมทรัพย์เพื่อใช้เป็นสถานที่กำจัดขยะในกรณี ต่างๆต่งนั้น ในบทลงโทษ จึงเห็นว่าหากมีการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดจ่ายค่าเสียหายหรือค่าปรับให้มากขึ้นกว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากขยะมูลฝอยย่อมถือเป็นเรื่องที่ดีเพราะผู้กระทำความผิดจะได้ไม่ กลับมาทำผิดซ้ำอีก และสอดคล้องกับงานวิจัยของของ วรวิทย์ สมทรง และคณะ (2563) ที่ได้ ศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการซากขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ผลการศึกษาพบว่า มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม คือ เพิ่มอัตราโทษและค่าเสียหายเชิงลงโทษ เพื่อให้ ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว ซึ่งมาตรการลงโทษทางกฎหมายให้หนักขึ้นโดยใช้หลักการ กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้น ในต่างประเทศได้มีการนำหลักการดังกล่าวไปใช้ในคดีคดี สิ่งแวดล้อมของอเมริกาโดยศาลจะกำหนดให้จ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ให้ไม่เกินสองถึงห้า เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง ซึ่งปรากฏในคดี Exxon Valdez ศาลอุทธรณ์เขตที่ 9 กำหนด ค่าเสียหายเชิงลงโทษสูงถึง 5 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือคดี Perrine v. E.I. du Pont de Nemours and Co. ซึ่งศาลกำหนดค่าเสียหายรวมกว่า 117 ล้านเหรียญสหรัฐ ในคดีมลพิษ สังกะสี เป็นต้น นอกจากนี้ยังบัญญัติให้ศาลกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษสำหรับคดีปล่อย สารพิษด้วย (ปาริชาติ มั่นสกุล, 2564) และในส่วนของการสัมภาษณ์ในเรื่องหน้าที่ในการ รับผิดชอบดูแลปัญหามลพิษที่เกิดจากจากขยะมูลฝอยชุมชนควรเป็นหน้าที่ของใครหรือ หน่วยงานใด ในเรื่องนี้ให้ความเห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของทุกคนไม่ใช่คนใดคนหนึ่งหรือ

หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เพราะถ้าทุกคนช่วยกันสอดส่องดูแลปัญหามลพิษอันส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมย่อมจะไม่เกิดขึ้น สอดคล้องกับพรเพ็ญ วัจจักษณ์ประเสริฐ (2552) การสำรวจทัศนคติของประชาชนต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย พบว่าหน้าที่ในการบรรเทาปัญหาสิ่งแวดล้อมประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนทั้งหมด

การแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นจากขยะมูลฝอยชุมชนโดยใช้การกระบวนการบังคับตามกฎหมายที่มีอยู่เพียงอย่างเดียวสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวไม่ได้กระทำได้ง่าย ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายโดยเฉพาะการรับฟังความคิดเห็นหรือเสียงของผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาย่อมเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพื่อนำเสียงสะท้อนดังกล่าวไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในเรื่องการกำหนดค่าเสียหายจากมลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชน และเป็นไปตามความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการนำไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นระดับประเทศ หรือระดับท้องถิ่นควรมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนหรือให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของคนในพื้นที่ถึงผลกระทบจากปัญหาขยะมูลฝอย ผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องดังกล่าว เพื่อทราบปัญหาที่เกิดขึ้นและแก้ไขให้ตรงจุด และร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานของรัฐและประชาชนในพื้นที่ในการวางแผน กำหนดแนวทางในการแก้ไข เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งตามหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษ

2.2 ศึกษาความเป็นไปได้ในการนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาปรับใช้กับกฎหมายท้องถิ่นในปัญหามลพิษ

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2564). **ขยะมูลฝอยชุมชน ปัญหาใหญ่ที่ประเทศกำลังเผชิญ** (Municipal solid waste : The Significant problem of Thailand). สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2564, จาก <http://nrei.rmuts.ac.th/sites/default/files/poprosal8D.pdf>
- กุลวดี กิตติคุณการ. (2560). **การประยุกต์ใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดีฉ้อโกง**. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เกรียงศักดิ์ พินทุศรี. (2558). ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการกำจัดขยะมูลฝอยเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน. **วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก**, 1(2), 26-34.
- บัญชา วิทยานันท์ และ รัฐชาติ สำฤทธิ์นอก. (2558). ปัญหาทางกฎหมายในการฟ้องเรียกค่าเสียหายของผู้ได้รับความเสียหายจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษ. ใน **การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งที่ 2**, นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2564 จาก http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2558Vol3_No1_74.pdf
- ปริญญาวัน ชมเสวก. (2550). **ค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดีละเมิด**. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปาริชาติ มั่นสกุล (2564). **ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับค่าเสียหายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม**. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2564, จาก <http://61.19.244.196/assets/files/environment/>
- พรเพ็ญ วัชรพงษ์ประเสริฐ. (2552). **การสำรวจทัศนคติของประชาชนต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย**. รายงานที่ตีพิมพ์ฉบับที่ 77 เดือนธันวาคม 2552. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2564, จาก <https://tdri.or.th/2012/09/wb77/>
- มณิศา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2553). **การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดีสิ่งแวดล้อม**. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรวิทย์ สมทรง, มาลี สุรเชษฐ และ วราภรณ์ วนาพิทักษ์. (2563). มาตรการทางกฎหมาย
เกี่ยวกับการจัดการซากขยะอิเล็กทรอนิกส์: ศึกษากรณีกฎหมายเกี่ยวกับโรงงาน.
วารสารรัชตภาคย์, 14(36), 93-103.

วรรณวิมล เมฆวิมล. (2555). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหาร
ของผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
ศรันยา สีม่า. (2561). **ค่าเสียหายเชิงลงโทษ**. รายการร้อยเรื่องเมืองไทย สถานี
วิทยุกระจายเสียงรัฐสภาและสำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2564 จาก, [https://library.parliament.go.th/sites/
default/files/assets/files/works/academic%20office/radio%20scripts/pdf/
2561-03/NALT-radioscript-rr2561-mar6.pdf](https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/files/works/academic%20office/radio%20scripts/pdf/2561-03/NALT-radioscript-rr2561-mar6.pdf)

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2557). **โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์
ผลกระทบในการออกกฎหมาย (Regulatory impact Analysis)**. สืบค้นเมื่อ 27
ธันวาคม 2564 จาก , [https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2015/04/ria-
final.pdf](https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2015/04/ria-final.pdf)

องค์การบริหารส่วนตำบลตลาดทอง อำเภอสรีราชา จังหวัดอุดรธานี กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น
กระทรวงมหาดไทย. (2561). **แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี (พ.ศ. 2561-2564)**.
อุดรธานี: องค์การบริหารส่วนตำบลตลาดทอง.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York:
Harper and Row Publications.